

PAMOKOS / TRENIRUOTĖS UŽDAVINIŲ FORMULAVIMAS

Jūratė Pauliukienė

2015-04-01

Pamokos/ treniruotės planavimas ir organizavimas

Mokymosi uždavinių kėlimas, apibrėžtumas (3 lygis – 3,2):

Uždavinys 3 dalių (45 pam.) – 61 proc.

Uždavinys 2 dalių (be rezultato) – (20 pam.) – 27 proc.

Uždavinys 1 dalies (ką veiksime) – (6 pam.) – 8 proc.

Neiškeltas uždavinys – (2 pam.) – 3 proc.

Pamokos uždavinio netinkama formuluotė

- Išsiaiškinti taisyklę ...
- Įtvirtinti taisyklę ...
- Susipažinti su taisykle ...
- Išmokti taisyklę ...
- Pakartoti taisyklę ...
- Suvokti sąvoką, taisyklę ...
- Išanalizuoti taisyklę, schema, ...
- Prisiminti taisyklę ...
- Pasikartoti taisyklę ...
- Diskutuoti apie ...
- Dirbti su ...

- **Kas padeda formuluoti teisingai pamokos uždavinį?**
- **Dalykų bendrosios programos** – nusako ugdymo tikslus, uždavinius, turinį ir metodus, mokinių pasiekimus – nuostatas, gebėjimus, žinias ir supratimą, ką turi būti įgiję mokiniai, baigiantys atitinkamą koncentrą.
- Tai leidžia mokytojui iš anksto planuoti ir numatyti, kokie **bus laukiami mokinių pasiekimai pamokoje.**

Mokinių pasiekimai			Ugdymo gairės
Nuostatos	Gebėjimai	Žinios ir supratimas	
Suvokti demokratijos, humaniškumo, pilietiškumo ir tautiškumo reikšmę praeityje ir šiandieniam gyvenime.	1.4. Nustatyti savo gyvenamosios vietovės, rajono, regiono ir Lietuvos istorijos įvykių ryšį.	1.4.1. Nurodyti keletą savo gyvenamosios vietovės, rajono ir regiono istorijos ir kultūros objektų. 1.4.2. Nurodyti keletą svarbiausių faktų iš savo gyvenamosios vietovės, rajono ir regiono istorijos.	Per istorijos pamokas ir išvykas (pvz., į muziejus, archeologinių tyrimų ekspedicijų vietas ir kt.) mokiniai susipažįsta su savo gyvenamosios vietovės, rajono, regiono istorijos ir kultūros objektais, aiškinasi jų svarbą Lietuvos istorijoje. Mokiniai supažindinami su svarbiausiais savo gyvenamosios vietovės, rajono ir regiono istorijos įvykiais. Mokosi užfiksuoti vietos papročius, tradicijas, tautosaką, žmonių pasakojimus ir atsiminimus apie šias vietas ir žmones, surinkta medžiaga pildo mokyklos istorijos ir kraštotyros muziejus. Mokosi naudotis muziejuose ir kituose kultūros objektuose sukaupia informacija.
	1.5. Susieti istorinių asmenybių veiklą su konkrečiais istorijos laikotarpiais ir ją įvertinti.	1.5.1. Pasirinktinai pateikti keletą svarbiausių savo gyvenamosios vietovės, Lietuvos ir Europos istorijos asmenybių ir jų veiklos faktų.	Mokiniai, remdamiesi mokytojo pateikta mokomąja medžiaga ir kitais informacijos šaltiniais (pvz., enciklopedijomis, žinytais, internetu ir kt.), nagrinėja savo gyvenamosios vietovės, Lietuvos ir Europos svarbiausių istorinių asmenybių veiklą, mokosi nustatyti svarbiausius jų veiklos epizodus.
	1.6. Išrinkti keletą svarbiausių Lietuvos kaimyninių šalių ir Estijos istorijos įvykių ir kultūros pasiekimų.	1.6.1. Pateikti keletą faktų iš dabartinių Lietuvos kaimyninių šalių istorijos. 1.6.2. Apibūdinti dabartinių Lietuvos kaimyninių šalių ir Estijos kasdienio gyvenimo savitumus. 1.6.3. Nurodyti keletą dabartinių Lietuvos kaimyninių šalių kultūros pasiekimų.	Mokiniai nagrinėja dabartinių Lietuvos kaimyninių valstybių (Latvijos, Baltarusijos, Lenkijos, Rusijos, Švedijos) ir Estijos ryškiausius istorijos epizodus, verslus, kasdienio gyvenimo bruožus, kultūros pasiekimus, svarbiausias valstybės šventes ir valstybės simbolius. Remdamiesi mokomąja medžiaga, mokytojo padedami, aiškinasi, kokie praeities ir dabarties ryšiai sieja Lietuvą ir kaimynines valstybes.
	1.7. Paaiškinti, kodėl dalis lietuvių gyvena kaimyninėse šalyse, kaip jie stengiasi puoselėti gimtąją kalbą ir tautiškumą.	1.7.1. Pateikti keletą faktų, rodančių, kaip lietuviai gyvena kaimyninėse šalyse.	Mokiniai, mokytojo padedami, ieško informacijos apie lietuvių gyvenimą kaimyninėse šalyse, aiškinasi, kodėl dalis lietuvių gyvena už savo Tėvynės ribų, nagrinėja ryškiausius praeities ir dabarties lietuvių gyvenimo kaimyninėse šalyse epizodus.

Bendrosios programos nusako

laukiamus ugdymo rezultatus:

- koku būdu mokinys turėtų savo mokymosi pasiekimus parodyti: nurodyti, paaiškinti, analizuoti, sukurti, teikti pavyzdžių, palyginti, pateikti išvadas ir t.t.

- Bendrosiose programose pateikiami mokinių žinių, supratimo ir gebėjimų lygių požymiai.
- Jie padeda mokytojų stebėti, apibendrinti, fiksuoti individualius mokinių pasiekimus ir diferencijuoti užduotis.
- Pateikiami aprašyti patenkinamas, pagrindinis ir aukštesnysis lygiai.
- Patenkinamas lygis atitinka 4–5, pagrindinis – 6–8, aukštesnysis – 9–10 balų įvertinimą.
- Lygių požymiai – ne kiekybiniai, o kokybiniai, jais siekiama ne tik vertinti mokinių pasiekimus lygiais (vertinti balais), bet ir tikimasi, kad šie kriterijai padės mokytojams įvertinti kiekvieno mokinio gebėjimus ir planuoti, kaip juos ugdyti siekiant geresnių mokymo(si) rezultatų.

Pavyzdžiui:

Patenkinamas

- Nenuosekliai, darydami klaidų, aiškina istorinę žmonių gyvenimo kaitą. Mokytojo padedami, išskiria kai kurias svarbiausias dabarties problemas.

Pagrindinis

- Bendrais bruožais paaiškina istorinę žmonių gyvenimo kaitą. Išskiria kai kurias svarbiausias dabarties problemas.

Aukštesnysis

- Tiksliai aiškina istorinę žmonių gyvenimo kaitą, savo aiškinimą iliustruoja pavyzdžiais. Išskiria ir aiškina kai kurias svarbiausias dabarties problemas, susieja jas su praeities įvykiais.

MOKYMOSI UŽDAVINIŲ KLASIFIKACIJA

- **Žinios.** Mokiniai gebės: *pasakyti; pakartoti; išvardinti; atpažinti; rūšiuoti; atkartoti; informuoti; aprašyti...*
- **Supratimas.** Mokiniai gebės: *paišinti; pateikti argumentus; nustatyti priežastis; iliustruoti...*
- **Taikymas.** Mokiniai gebės: *naudoti; taikyti; konstruoti; spręsti; rūšiuoti...*

- **Analizė.** Mokiniai gebės: *suskaidyti į dalis; išvardinti komponentus; palyginti ir priešpriešinti; paskirstyti pagal skirtumus...*
- **Sintezė.** Mokiniai gebės: *susumuoti, apibendrinti, argumentuoti; organizuoti; projektuoti; sukurti; paaiškinti priežastis...*
- **Vertinimas.** Mokiniai gebės: *padaryti sprendimą; pateikti argumentus už ir prieš; kritikuoti...*

Mokymosi uždavinių bruožai

- Turi būti nustatyti konkretūs laukiami rezultatai.
- Konkretumas (patariama vartoti žodžius, kaip “išvardykite, apibrėžkite”, o ne tokius, kuriuos būtų galima įvairiai interpretuoti – “supraskite, įvertinkite, suvokite, įtvirtinkite”).
- Aiškumas ir glaustumas.
- Detalizuojami.
- Išmatuojami.
- Jie turi būti konstatuojami kaip rezultatas (vartojami žodžiai, išreiškiantys veiksmus).
- Turi būti pastebimi.

PAMOKOS UŽDAVINIAI NUSAKO:

- Užduoties atlikimo taisyklingumą (*5 ir daugiau teisingų atsakymų*).
- Laiką, per kurį turi būti atlikta užduotis (*per minutę surasti 40 žodžių*).
- Užduoties atlikimo tikslumą (*pateikti termometro duomenis dviejų dešimtųjų laipsnio tikslumu*).
- Kiekį (*aptarti 5 reikšmingus veikėjo bruožus*).
- Kokybę (*teisingai atlikti krakmolo tyrimą*).

PAMOKOS UŽDAVINIAI NUSAKO:

- Atitikimą procentais (*išspręsti 85 proc. pateiktų uždavinių*).
- Reikalaujamus žingsnius (*taikant teisingą veiksmų seką nustatyti kompiuterio klaidą*).
- Medžiagos naudojimą (*iškirpti suknelę, paliekant ne daugiau 10 proc. atraižų*).
- Saugumą (*prieš paleidžiant mechanizmą patikrinti visas apsaugas*).

Mokymosi uždaviniai yra orientuoti į mokinį ir jo mokymąsi

- Aiškiai pasako, ką turėtų veikti mokinyss ir padeda išvengti vien tik pedagogo kalbėjimo pamokoje, kai laiko mokinio darbui lieka labai mažai (statistika: pamokoje dirba 80 proc. mokytojas, 20 proc. mokinyss 😞)
- Lengviau planuoti mokymosi veiklas pamokose;
- Pedagogas tiksliai žino, ką mokiniai turėtų išmokti ir kaip tą išmokimą parodyti, jam daug lengviau vertinti, ar jau išmoko;
- Aiškiai suformuluoti mokymosi uždaviniai padeda vertinti, kaip pavyko pamoka.
- Veiksmažodžiai „žinoti“ ir „suprasti“ netinkami mokymosi uždavinių pradžiai, nes jie aprašo gebėjimus, kurių negalima tiesiogiai stebėti.
- Ką mokinyss turėtų padaryti, reikia nusakyti pamatuojama forma.

Mokymosi uždavinių komponentai

- **Atlikimas** (ką mokiniai gebės padaryti, - svarbiausias ketinimas)
- **Kokiomis sąlygomis** (tinkamas kontekstas)
- **Kokiais kriterijais** bus vertinama (su koku standartu lyginti sėkmę, **tripakopis** vertinimas)

Pamokoje padarytos pažangos pamatavimas

- Kiekybinis: kiek užduočių minimaliai, vidutiniškai ir maksimaliai reikia atlikti teisingai (taisyklingai), kad būtų padaryta pažanga;
- Kokybinis: kaip pagal kriterijus minimaliai, vidutiniškai ir maksimaliai turi būti atlikta užduotis

- Naudodamasis žemėlapiu mokinys gebės išvardinti ir parodyti patenkinamas lygis - ?, pagrindinis lygis - ?, aukštesnysis lygis - ? Europos Sąjungos valstybes.
- *Sąlyga* - naudodamasis žemėlapiu
- *Veikla* - išvardinti ir parodyti
- *Kriterijus* - detalizuojamas pagal vertinimo lygius

- Remiantis vadovėlio medžiaga, mokytojos pasakojimu ir pratybų sąsiuvinio užduotimis, įvardinti bent 3, 5, 7 išskirtinius Vokietijos bruožus.
- Remiantis vadovėlio ir kompiuterinės programos medžiaga iš 10 pateiktų klausimų atsakyti teisingai į 5, 7, 8.
- Naudojantis nurodytomis daugiatomėmis enciklopedijomis, dirbant individualiai, be mokytojo pagalbos rasti, trumpai užrašyti atsakymą į vieną, du, tris mokytojos pateiktus klausimus.

Pamokos uždavinio individualizavimas pagal mokinių galimybes

- Naudodamiesi pamokoje įgytomis žiniomis mokiniai gebės:
- 1. Taisyklingai atlikti nurodytą užduočių minimumą (2).
- 2. Taisyklingai atlikti daugiau negu pusę (4) užduočių.
- 3. Taisyklingai atlikti visas (6) užduotis.

Pamokos uždavinio individualizavimas pagal mokinių galimybes

- Mokiniai gebės užduotis atlikti: naudodamiesi pagalbine medžiaga (lentele, pavyzdžiu, šablonu ir pan.) ir mokytojos konsultacijomis.
- naudodamiesi pagalbine medžiaga (lentele, pavyzdžiu, šablonu ir pan.)
- savarankiškai bei įsivertinti.

Pamokos uždavinio individualizavimas pagal mokinių galimybes

- Naudodamiesi mokytojo klaidų taisymu mokiniai:
 1. Ištaisys 1 –3 pasirinktas klaidas, išsiaiškins, kaip jų išvengti, ir atliks savikontrolės užduotį.
 2. Ištaisys vieno tipo klaidas ir mokės paaiškinti, kodėl klydo.
 3. Ištaisys visas klaidas, motyvuos taisymo būdus.

- Išmokus apvalinimo taisykles iš 4-ių pateiktų uždavinių mokiniai gebės išspręsti savarankiškai be klaidų 2, 3, 4.
- Aprašant paveikslėlį mokiniai gebės panaudoti bent 5, 7, 9 naujus išsireiškimus.
- Išmokę kirčiuočių nustatymo taisyklę ir taikę kirčiuočių nustatymo linksnius, be žodyno raštu mokiniai gebės nustatyti duotų žodžių (10 iš 12, 8 iš 10, 5 iš 8) kirčiuotes.

Praktinė užduotis

Užrašykite du savo dalyko pamokos uždavinius, kuriuose būtų:

- *Atlikimas* (ką mokiniai gebės padaryti, - svarbiausias ketinimas)
- *Kokiomis sąlygomis* (tinkamas kontekstas)
- *Kokiais kriterijais bus remiamasi vertinant* (su koku standartu lyginti sėkmę, tripakopis standartas).

- Pasikeiskite su greta sėdinčiu kolega jūsų užrašytus pamokų uždavinius.
- Pažymėkite kolegos užrašytame uždavinyje, kur yra:

atlikimas,

sąlyga,

tripakopio vertinimo kriterijai.

Pamokos uždavinių formuluotės